

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

©2025 КІМ О. О.

УДК 339.94:339.727.22:004
JEL Classification: F14; F23; O33

Кім О. О.

Цифровізація економіки як ключовий фактор підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України в умовах активізації інвестиційної діяльності ТНК

Статтю присвячено комплексному аналізу ролі цифровізації економіки як ключового, стратегічного фактору підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України. Це дослідження набуває особливої актуальності в умовах повоєнного відновлення та гострої необхідності активізації інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК), які є критично важливими для структурної модернізації економіки. Сформульовано припущення, що в сучасному глобалізованому світі цифровізація перетворилася з допоміжного інструменту на фундаментальний чинник гео-економічної конкурентоспроможності. Мета роботи – визначити ролі цифровізації як структурного фундаменту для підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України, а також виявити зміни взаємозв'язків між цими економічними категоріями в умовах повномасштабної війни для оцінки можливостей формування інвестиційної привабливості української економіки для ТНК та підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності на основі цифровізації економіки. У статті проведено кореляційний аналіз динаміки ключових макроекономічних показників за період 2019–2024 рр. (інвестиції в цифрову економіку, обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), обсяг експорту товарів і послуг). Результати аналізу за довоєнний період (2019–2021 рр.) чітко засвідчили наявність сильної позитивної кореляції (коефіцієнт Пірсона 0,9728) між інвестиціями в цифровізацію та загальним обсягом експорту. Це однозначно підтвердило гіпотезу про те, що цифрова трансформація була стійким структурним чинником, що безпосередньо підвищував експортний потенціал країни, що відображалось у підвищенні ефективності логістики, спрощенні міжнародного документообігу та інтеграції у глобальні цифрові платформи. Однак аналіз даних воєнного періоду (2022–2024 рр.) демонструє кардинальну зміну економічних реалій. Виявлено втрату та дисоціацію раніше стійких кореляційних зв'язків. Зокрема, кореляція між експортом та інвестиціями в цифрову економіку стала від'ємною (-0,0651), а між експортом та ПІІ – різко негативною (-0,8461). Це свідчить про те, що динаміку інвестиційних та експортних потоків почали визначати інші, переважно неринкові чинники (безпекові ризики, порушення логістики, руйнування виробничих потужностей). З'ясовано також, що інвестиції ТНК в ІКТ-сектор були переорієнтовані з експортної діяльності на підтримку внутрішньої стійкості та функціонування критичної інфраструктури. У висновках наголошується, що хоча цифровізація і не втратила свого потенційного значення як магніт для інвестицій, для її успішного використання у повоєнному відновленні та залученні інтересів ТНК потрібна новітня державна стратегія. Подальші дослідження мають бути зосереджені на обґрунтуванні такої стратегії, яка зможе реінтегрувати цифрову трансформацію, іноземні інвестиції та стійке відновлення експортного потенціалу України.

Ключові слова: цифровізація економіки, інвестиційна привабливість, експортний потенціал, транснаціональні корпорації (ТНК), повоєнне відновлення України, активізація інвестиційної діяльності ТНК.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-46-54>

Рис.: 3. Табл.: 7. Формул.: 1. Бібл.: 15.

Кім Олексій Олексійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: alexeykim@karazin.uaORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3851-1626>UDC 339.94:339.727.22:004
JEL Classification: F14; F23; O33

Kim O. O. Digitalization of the Economy as a Key Factor in Increasing the Investment Attractiveness and Export Potential of Ukraine in the Context of Intensified Investment Activity of TNCs

The article is dedicated to a comprehensive analysis of the role of economic digitalization as a key strategic factor in enhancing Ukraine's investment attractiveness and export potential. This study becomes particularly relevant in the context of post-war recovery and the urgent need to stimulate the investment activities of transnational corporations (TNCs), which are critically important for the structural modernization of the economy. It is hypothesized that in today's globalized world, digitalization has shifted from being an auxiliary tool to a fundamental factor of geo-economic competitiveness. The aim of this work is to determine the role of digitalization as a structural foundation for increasing Ukraine's investment attractiveness and export potential, as well as to identify changes in the interrelationships between these economic categories under conditions of full-scale war in order to assess the potential for forming the investment attractiveness of the Ukrainian economy for multinational corporations (MNCs) and enhancing global competitiveness through the digitalization of the economy. The article presents a correlation analysis of the dynamics of key macroeconomic indicators for the period 2019–2024 (investments in the digital economy, the volume of foreign direct investment (FDI), and the volume of exports of goods and services). The results of the analysis for the pre-war period (2019–2021) clearly demon-

strated a strong positive correlation (Pearson coefficient 0.9728) between investments in digitalization and total export volume. This unequivocally confirmed the hypothesis that digital transformation was a stable structural factor that directly increased the country's export potential, reflected in improved logistics efficiency, simplified international documentation processes, and integration into global digital platforms. However, an analysis of wartime data (2022–2024) shows a fundamental shift in economic realities. A loss and dissociation of previously stable correlation relationships have been identified. Specifically, the correlation between exports and investment in the digital economy has turned slightly negative (-0.0651), while between exports and FDI it has become sharply negative (-0.8461). This indicates that the dynamics of investment and export flows are increasingly determined by other, mostly non-market factors (security risks, logistical disruptions, destruction of production capacities). It was also found that TNC investments in the ICT sector were redirected from export activities to supporting domestic resilience and the functioning of critical infrastructure. The conclusions emphasize that although digitalization has not lost its potential as an investment magnet, a modern state strategy is required for its effective use in post-war recovery and attracting TNC interests. Further research should focus on substantiating a strategy capable of reintegrating digital transformation, foreign investment, and the sustainable recovery of Ukraine's export potential.

Keywords: digitalization of the economy, investment attractiveness, export potential, transnational corporations (TNCs), post-war recovery of Ukraine, stimulation of TNC investment activities.

Fig.: 3. Tabl.: 7. Formulae: 1. Bibl.: 15.

Kim Oleksii O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: alexeykim@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3851-1626>

Вступ. У сучасному глобалізованому світі цифровізація економіки перестала бути лише інструментом підвищення ефективності, а перетворилася на ключовий чинник геоекономічної конкурентоспроможності. Для України, яка прагне відновлення та сталого розвитку в умовах повномасштабної війни, залучення інвестицій транснаціональних корпорацій (ТНК) є стратегічним імперативом, оскільки ТНК є джерелом фінансово-виробничого та технологічного потенціалу, можливостей розвитку людського капіталу. Однак традиційні конкурентні переваги часто виявляються недостатніми в умовах глобальної нестабільності.

Отже, постає нагальне питання, як Україна може не лише компенсувати втрачені через війну інвестиційні та експортні позиції, але й сформувати нові, якісно вищі переваги? Відповіддю на цей виклик, на наш погляд, є комплексна цифрова трансформація, яка має стати основним драйвером привабливості для ТНК.

Дослідження спрямоване на те, щоб визначити роль цифровізації як структурного фундаменту для підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України, а також здійснити аналіз зміни взаємозв'язків між цими економічними категоріями в умовах повномасштабної війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботі Батченко А. В. та Реви О. В. [1, с. 14–15], зазначено що цифровізація, яка є ключовим напрямом для повоєнного розвитку України, стає основним драйвером світової економіки: на цифрові продукти може припадати до 70 % ВВП. Інновації (ШІ, IoT, блокчейн) трансформують галузі, тому інвестиції в цифровізацію бізнес-процесів до кінця 2024 року сягнуть 55 % всіх вкладень в ІКТ.

Згідно з дослідженням Башлай С. та Яремко І. [2] цифрова трансформація економіки – це інтеграція технологій у всі сфери діяльності, що дозволяє оптимізувати процеси, створювати нові продукти та бізнес-моделі. В Україні, незважаючи на війну, цей процес прискорюється: частка цифрової економіки в ВВП зростає з 4,3 % (2019) до прогнозованих 7,7 % (2024). Ключову роль відіграють технології

(ШІ, IoT, блокчейн), необхідність інвестування в цифрові платформи та участь у програмі ЄС «Цифрова Європа», спрямованій на відновлення та трансформацію.

У спільній праці дослідників Бондаренка Д. та Калашнікової К. [3] зазначається, що цифровізація є незворотним глобальним трендом і ключовим важелем для відновлення та розвитку будівельної галузі України, яка наразі має низький рівень цифрової зрілості, а технології інформаційного моделювання будівель (Building Information Modeling, BIM) застосовуються недостатньо. Основними бар'єрами на шляху цифрової трансформації є: значні початкові інвестиції та фінансові ризики, гострий брак кваліфікованих кадрів (цифрових компетенцій), відсутність ефективної цифрової стратегії, а також нормативно-правова неврегульованість та інерційність галузі, особливо щодо впровадження BIM. Проте цей процес є незворотним і стимулюється орієнтацією на європейські стандарти та вимоги, необхідністю залучення закордонних інвестицій для відновлення, а також зростанням потреби в енергоефективному будівництві. Зокрема, застосування цієї технології (BIM) сприяло економії 855 млн фунтів стерлінгів на будівельних проектах у Великій Британії у 2016 р.

У роботі колективу авторів Бутенко О. П., Козуб В. О. та Малахова В. А. [4, с. 111–112] зазначається, що цифровізація аграрного сектора в Україні поступово перетворюється на практичну необхідність, проте цей процес залишається нерівномірним і стикається з низкою бар'єрів. Лише 12 % аграрних підприємств повністю використовують цифрові інструменти в управлінні виробництвом та експортом, 29 % підприємств використовують такі інструменти частково, 59 % підприємств зовсім не використовують цифрові рішення через обмеження у фінансуванні, кваліфікації кадрів або технічній інфраструктурі. Рівень цифровізації суттєво залежить від розміру агропідприємства: у великих компаніях (з понад 1000 га угідь) рівень цифровізації сягає 68%, у середніх підприємствах (200–1000 га) цей показник становить 32 %, а у малих фермерських господарствах (до 200 га) рівень цифровізації становить лише 9 %. Динаміка впровадження ключових інструментів демонструє зроста-

ючий тренд: за 2020–2024 роки кількість підприємств, що використовують ERP-системи (планування ресурсів підприємства), зростає з 6 % до 21 %.

У роботі Дашко І. М. та Михайліченко А. В. обґрунтовано [5, с. 239], що цифрові технології трансформують традиційні галузі, роблячи цифровізацію ключовим фактором конкурентоспроможності. Вони підвищують ефективність інвестицій і відкривають нові ринкові можливості. Світовий досвід підтверджує цю тенденцію – у 2021 році цифровий сектор забезпечував в середньому 7,5 % ВВП країн ЄС. Для порівняння: в Україні цей показник становить близько 4,0 %, що вимагає активніших державних і приватних інвестицій за прикладом США та Німеччини. Цифровізація не лише змінює окремі галузі, але й трансформує всю структуру економіки, впливаючи на попит і фактори виробництва.

Команда дослідників – Кухарик В. та Шрамко О. [6, с. 319] – наголошують, що транснаціональні корпорації (ТНК) залишаються ключовими драйверами глобальної економіки та відновлення України. Незважаючи на війну, низка ТНК, як-от ArcelorMittal, Nestlé, Bayer та Kingspan Group, продовжують інвестувати в українську економіку. Остання, наприклад, розпочала будівництво технологічного кампусу у Львівській області обсягом понад \$280 млн. Залучення ТНК не лише наповнюють бюджет, але й сприяють диверсифікації експорту, що є ключовим для післявоєнного розвитку.

Згідно з дослідженням Мареніченко В. та Рибкіної С. [7, с. 18] повномасштабна війна спричинила масову міграцію з України: станом на травень 2023 року країну залишило близько 8,1 млн осіб, серед яких приблизно 640 тисяч школярів та 800 тисяч молодих людей віком 20–29 років. Ця втрата становить серйозну загрозу для науково-технічного потенціалу держави, що посилюється впливом ключових факторів, зокрема, фронтовою ситуацією та обстрілами населених пунктів, враженнями критичної інфраструктури, рівнем соціально-економічного відновлення, змінами на ринку праці в різних регіонах, а також зацікавленістю багатьох країн світу у залученні готових кваліфікованих спеціалістів, що посилює загрозу «відтоку мізків» з України.

Петкова А., Лещенко М. та Сахно Т. у своїй роботі [8, с. 217] роблять висновок, що стабільність економіки є вирішальним чинником для залучення інвестицій ТНК та розширення експорту. Світові тенденції підтверджують: незважаючи на зростання глобальних ППІ на 9% у 2023 році, розвинені країни продовжують втрачати частку ППІ (35%), тоді як країни, що розвиваються, зберігають стабільність. Найпривабливішими залишаються економіки США, Китаю та Сінгапуру, а сфера послуг лідирує серед інвестиційних пріоритетів. Тому для підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України ключове значення має стабільність, оскільки ТНК інвестують переважно на ринках зі сприятливим кліматом та потенціалом зростання.

У дослідженні Сушкової А. [10, с. 130] зазначено, що, незважаючи на негативний вплив війни на інвестиційний клімат, у 2023 році в Україні спостерігалось відновлення інвестиційної діяльності, обсяг якої зріс у 20 разів порівняно з попереднім роком. Також зазначено, що стратегія залу-

чення інвестицій має базуватися на розвитку інновацій та державній підтримці.

У цій статті ставиться **мета** визначити роль цифровізації як структурного фундаменту для підвищення інвестиційної привабливості та експортного потенціалу України, а також виявити зміну взаємозв'язків між цими економічними категоріями в умовах повномасштабної війни для оцінки можливостей і перспектив формування інвестиційної привабливості економіки України для ТНК та підвищення рівня її глобальної конкурентоспроможності на основі цифровізації економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проаналізовані нами актуальні дослідження не розкривають, які конкретні інструменти цифровізації можуть компенсувати втрачені через війну конкурентні переваги України та забезпечити їй стійку інтеграцію у ланцюги вартості ТНК. Крім того, залишається невивченим, як поєднати цифровізацію з актуальними викликами – залученням іноземних інвестицій ТНК в Україну та відновленням експортного потенціалу країни.

Опис методики (структури, послідовності) проведення дослідження. Дослідження базується на послідовному комплексному підході, що поєднує теоретичний аналіз, кількісні та якісні методи для вивчення впливу цифровізації на інвестиційну привабливість України для ТНК. Методика містить такі етапи:

1. Системний аналіз наукових праць, статистичних звітів (НБУ, Держстат України).
2. Кореляційний аналіз показників, пов'язаних із цифровою економікою, експортною орієнтацією та інвестиціями ТНК.
3. Визначення критеріїв інвестиційної привабливості для ТНК через аналіз інвестиційних рішень 2019–2023 рр.

Викладення основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Для кількісної оцінки впливу цифровізації економіки на інвестиційну привабливість України було проведено кореляційний аналіз. Метою цього етапу дослідження є виявлення статистично значущих зв'язків між показниками експорту й обсягами прямих іноземних інвестицій.

Як вихідні дані було використано статистичні показники за період 2010–2023 років, отримані з офіційних джерел Державної служби статистики України, Національного банку України, а також міжнародних індексів цифрового розвитку. Аналіз проводився з використанням програмного забезпечення Excel. Дані для аналізу наведені в табл. 1.

Дані з табл. 1 були оброблені за допомогою кореляційного аналізу (кореляція Пірсона) за формулою (1):

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}, \quad (1)$$

де r – коефіцієнт кореляції Пірсона;
 x_i та y_i – окремі спостереження змінних X та Y ;
 $\bar{x}$ та $\bar{y}$ – середні значення змінних X та Y ;
 n – кількість спостережень.

Результати кореляційного аналізу наведені в табл. 2 (для довоєнного періоду 2019–2021 рр.).

Таблиця 1

Дані для кореляційного аналізу, млрд дол. США за 2019–2024 рр.

К	Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
a	Інвестиції	22,66	15,56	19,42	7,87	10,40	13,25
b	ПІІ усього	6,98	-1,67	14,78	-15,24	4,30	0,97
c	ПІІ з ЄС	4,83	-0,83	5,44	-0,09	3,62	2,73
d	Угоди М&А	2,35	1,02	2,75	0,30	1,70	1,20
e	Інвестиції ТНК	1,10	0,20	1,02	0,19	0,73	0,38
f	Експорт товарів та послуг	65,68	60,71	80,86	54,01	47,18	51,78
g	Інвестиції в цифрову економіку	0,38	0,38	0,50	0,31	0,36	0,49

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Таблиця 2

Кореляція показників таблиці 1 за 2019–2021 рр.

	a	b	c	d	e	f	g
a	1	0,5678	0,8460	0,7691	0,9219	0,2856	0,0559
b	0,5678	1	0,9193	0,9628	0,8424	0,9510	0,8536
c	0,8460	0,9193	1	0,9914	0,9865	0,7526	0,5797
d	0,7691	0,9628	0,9914	1	0,9567	0,8322	0,6811
e	0,9219	0,8424	0,9865	0,9567	1	0,6347	0,4384
f	0,2856	0,9510	0,7526	0,8322	0,6347	1	0,9728
g	0,0559	0,8536	0,5797	0,6811	0,4384	0,9728	1

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Як видно з аналізу довоєнних показників, відображених у табл. 2, спостерігається сильна кореляція між експортом та інвестиціями в цифрову економіку, коефіцієнт Пірсона для якої дорівнює 0,9728. Сильну кореляцію в довоєнний період спостерігаємо між експортом та ПІІ в цілому (0,9510), між інвестиціями в цифрову економіку та ПІІ в цілому (0,8536), експортом та угодами М&А (злиття та поглинання – 0,8322), експортом та інвестиціями з ЄС (0,7526). Менший зв'язок спостерігається між інвестиціями в цифрову економіку та угодами М&А (0,6811). Отримані нами коефіцієнти кореляції свідчать про стійкі зв'язки між

зазначеними показниками. У табл. 3 наведені дані за воєнний період (2022–2024 рр.).

Дані табл. 3 показують, що основні релевантні коефіцієнти кореляції, які спостерігалися у довоєнний період, суттєво змінилися: кореляція між експортом та інвестиціями в цифрову економіку стала від'ємною (-0,0651). Кореляція між експортом та ПІІ в цілому теж змінила вектор (-0,8461), між інвестиціями в цифрову економіку та ПІІ в цілому зменшилася (0,5869), експортом та угодами М&А змінила вектор (-0,9352), як і між експортом та інвестиціями з ЄС (-0,8827), спостерігаємо також зменшення коефіціє-

Таблиця 3

Кореляція показників таблиці 1 за 2022–2024 рр.

	a	b	c	d	e	f	g
a	1	0,7526	0,7026	0,6067	0,3122	-0,2858	0,9749
b	0,7526	1	0,9973	0,9801	0,8606	-0,8461	0,5869
c	0,7026	0,9973	1	0,9919	0,8954	-0,8827	0,5263
d	0,6067	0,9801	0,9919	1	0,9446	-0,9352	0,4143
e	0,3122	0,8606	0,8954	0,9446	1	-0,9996	0,0927
f	-0,2858	-0,8461	-0,8827	-0,9352	-0,9996	1	-0,0651
g	0,9749	0,5869	0,5263	0,4143	0,0927	-0,0651	1

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

ента кореляції інвестиціями в цифрову економіку та ПІІ в цілому (0,4143).

Отже, встановився від'ємний взаємовплив між експортом та інвестиціями в цифрову економіку, між експортом та ПІІ в цілому, між експортом та інвестиціями з ЄС.

Послаблення взаємозв'язку відбулося між інвестиціями в цифрову економіку та ПІІ в цілому, інвестиціями в цифрову економіку та ПІІ в цілому.

Динаміку досліджуваних показників наведено на рис. 1.

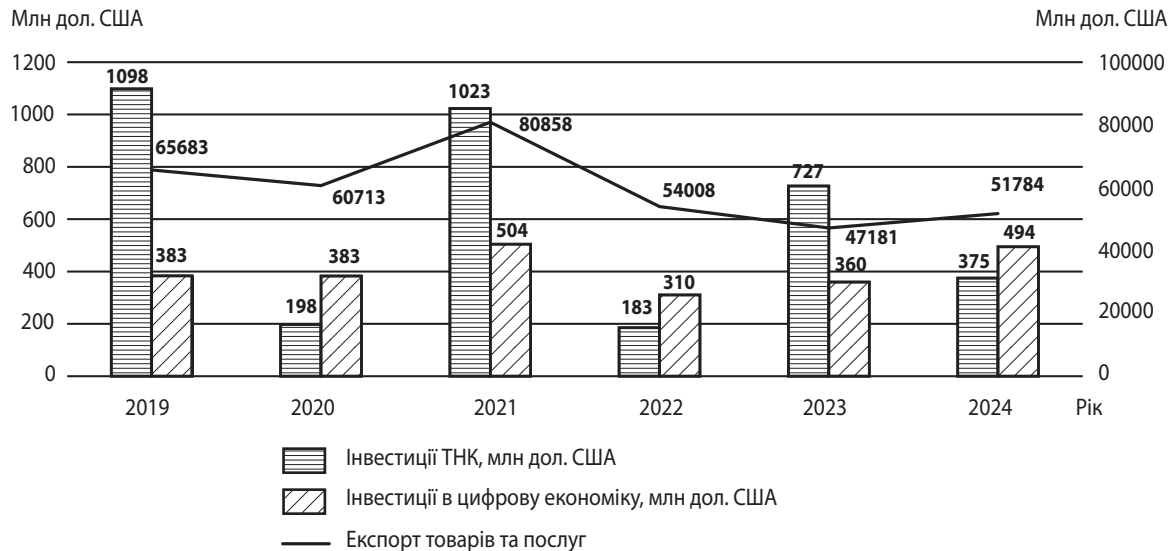

Рис. 1. Динаміка експорту та інвестицій, 2019–2024 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Як показано на рис. 1, інвестиції ТНК та інвестиції в цифрову економіку не припинилися із початком повномасштабної війни, але їх зміни вже не корелюються із експортними потоками, як це було у довоєнний період. Це свідчить про наявність та дію інших чинників на динаміку цих показників, ідентифікація та управління якими є актуальним завданням.

Результати кореляційного аналізу показують, що в цілому після початку повномасштабної війни більшість трендів було змінено, в результаті чого цифровізація, іноземні інвестиції та експортний потенціал набули різних векторів розвитку, які не корелюються між собою. Таким чином, для цих сфер розвитку економіки потрібна нова стратегія, яка буде спроможна поєднати їх у повоєнному відновленні та розвитку України.

Тестування іншої вибірки параметрів, яка включає експорт послуг ІКТ, наведено в табл. 4.

Кореляцію показників за коефіцієнтом Пірсона наведено в табл. 5.

Дані табл. 5 вказують на те, що у довоєнний період спостерігалася кореляція між показниками інвестицій в

цифрову економіку та експортом послуг ІКТ, які є логічно взаємопов'язаними. Той самий показник в період 2022–2024 рр. показує зворотну кореляцію, що вказує на такий саме процес всередині галузей цифрової економіки – переведення інвестицій з експортної орієнтації на внутрішнє споживання.

Таким чином, цифровізація економіки потенційно залишається фактором збільшення привабливості іноземних інвестицій та експортного потенціалу, але в стані повномасштабної війни умови кореляції цих сфер є зовсім іншими. Тому варто досліджувати повоєнні перспективи залучення інвестицій та зміцнення експортного потенціалу завдяки цифровізації.

Візуалізацію даних з табл. 4 наведено на рис. 2.

Рис. 2 свідчить про те, що кореляція експорту та інвестицій в цифрову економіку у довоєнний період відбувалася через позитивний тренд обох показників, проте у періоді 2022–2024 рр. тренд інвестицій в цифрову економіку є позитивним, а експорт ІКТ знижується. Інвестиції ТНК показують більшу волатильність, ніж інші показники, що пояснює їх малу кореляцію з іншими показниками. Після

Таблиця 4

Дані для кореляційного аналізу, млн дол. США за 2019–2024 рр.

К	Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A	Експорт ІКТ	2580	3048	4027	4039	3633	3497
B	Інвестиції в цифрову економіку, млн. дол. США	383	383	504	310	360	494
C	Інвестиції ТНК, млн. дол. США	1098	198	1023	185	727	375

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Таблиця 5

Кореляція показників таблиці 4 за 2019–2024 рр.

До війни				Під час війни			
К	А	В	С	К	А	В	С
A	1	0,9467	0,1257	A	1	-0,8575	-0,5917
B	0,9467	1	0,4384	B	-0,8575	1	0,0927
C	0,1257	0,4384	1	C	-0,5917	0,0927	1

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

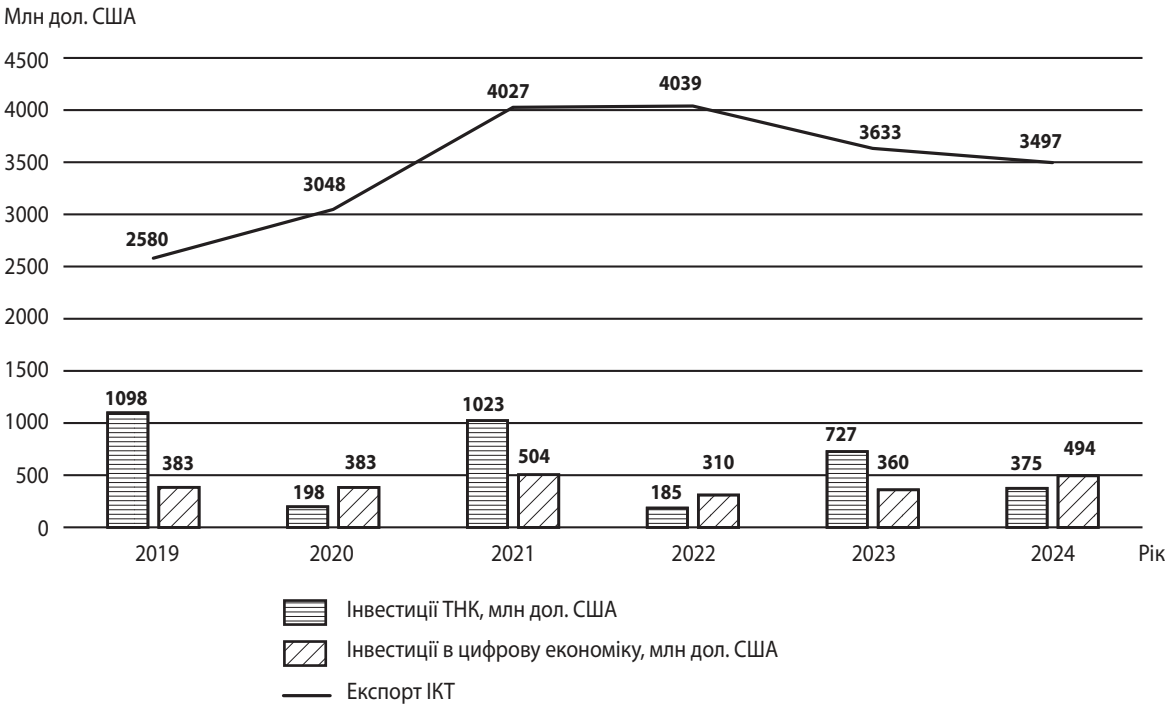

Рис. 2. Динаміка експорту та інвестицій в ІКТ, 2019-2024 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

додавання в таблицю з даними додаткового показника – перекази з-за кордону, дані будуть скориговані (табл. 6).

Після додавання нового показника – перекази з-за кордону, кореляція таблиці змінилася.

Кореляцію показників за коефіцієнтом Пірсона наведено в табл. 7.

Дані таблиці 7 свідчать про високу кореляцію показників «експорт ІКТ» та «перекази з-за кордону».

Показник кореляції довоєнного періоду дорівнює 0,9560, а у стані війни – 0,9256, зменшившись на 0,0204. Візуальне відображення досліджуваних показників наведено на рис. 3.

Таблиця 6

Дані для кореляційного аналізу, млн дол. США за 2019–2024 рр.

К	Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A	Експорт ІКТ	2580	3048	4027	4039	3633	3497
B	Інвестиції в цифрову економіку, млн. дол. США	383	383	504	310	360	494
C	Інвестиції ТНК, млн дол. США	1098	198	1023	185	727	375
D	Перекази з-за кордону	11921	11980	14019	12543	11292	9464

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Таблиця 7

Кореляція показників таблиці 6 за 2019–2024 рр.

До війни					Під час війни				
К	А	В	С	Д	К	А	В	С	Д
А	1	0,9467	0,1257	0,9560	А	1	-0,8575	-0,5917	0,9256
В	0,9467	1	0,4384	0,9995	В	-0,8575	1	0,0927	-0,9884
С	0,1257	0,4384	1	0,4112	С	-0,5917	0,0927	1	-0,2425
Д	0,9560	0,9995	0,41121	1	Д	0,9256	-0,9884	-0,2425	1

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

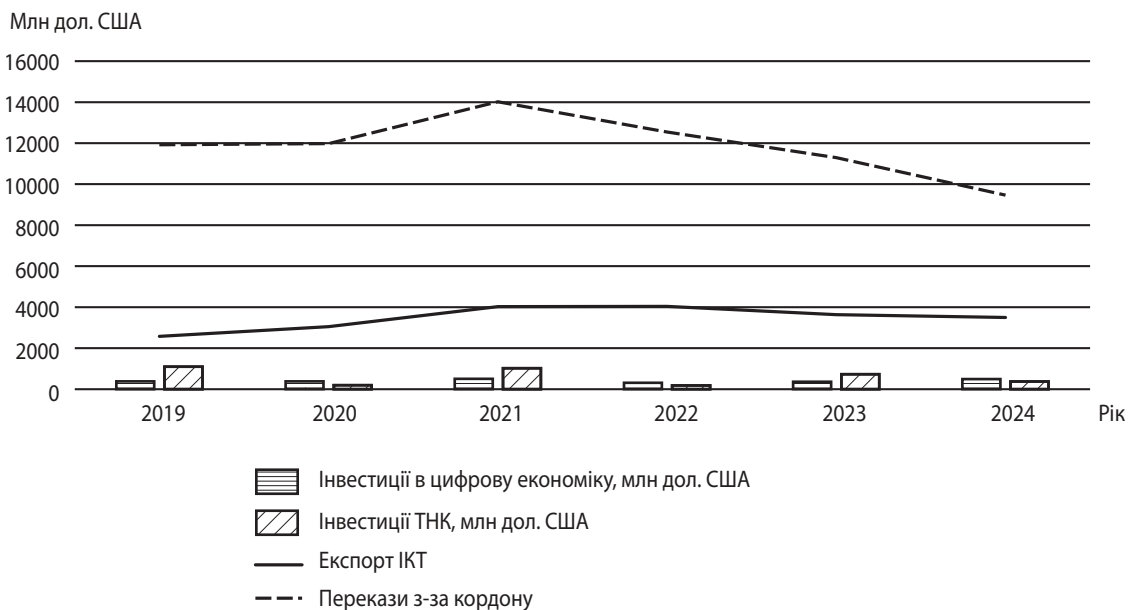

Рис. 3. Динаміка експорту, переказів та інвестицій в ІКТ, 2019–2024 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором на основі даних [11; 12; 13]

Як показано на рис. 3, експорт ІКТ та перекази з-за кордону мають спільні тренди – у довоєнний період вони мають спільний тренд зростання, а під час війни – спільний тренд зниження. Економічного зв'язку між цими показниками немає, тому цей спільний тренд можна пояснити лише випадковим збігом, а не причинно-наслідковим зв'язком.

Аналіз інвестиційних рішень 2019–2023 рр. показує, що критерії інвестиційної привабливості для ТНК включають такі: макроекономічні показники; політична стабільність; геополітичні ризики; екологічні, соціальні та управлінські фактори (ESG-фактори), а також стійкість до глобальних криз.

Згідно зі звітом Центра Разумкова [14], позитивні зрушення у сфері інвестицій в цей період відбувалися у сфері енергетики: завдяки грантам було інвестовано близько 55 млн грн у енергетичну стабільність 140 підприємств. Однак загалом ситуація в енергетиці склалася непривабливою для інвестицій, що обумовлює загальне падіння інвестиційної активності.

Фактори макроекономічної стабільності є ключовим критерієм інвестиційної привабливості для ТНК, що вклю-

чає стабільність ВВП та прогнози економічного зростання, контроль інфляції та стабільність національної валюти, рівень державного боргу та ефективність фіскальної політики. Керування цими факторами має великий вплив на рішення про інвестування – за умови забезпечення загального розвитку та стабільності економіки в цілому, інвестори можуть очікувати стабільних та значних прибутків.

Політичні та регуляторні фактори мають важливе значення для забезпечення стабільних потоків інвестицій, у тому числі політична стабільність та передбачуваність політики, якість регуляторного середовища, захист прав власності та інтелектуальної власності, ефективність судової системи. Забезпечення цих критеріїв показуватиме інвесторам, що їх об'єкти власності та активи захищені, а прозорість цієї системи є характеристикою зрозумілості для інвесторів всіх процесів в межах політик і регулювання.

Ринкові фактори становлять один із найголовніших критеріїв для інвестора, у тому числі для ТНК, зокрема розмір і платоспроможність ринку, доступ до споживачів та динаміка попиту, конкурентне середовище та ринкова концентрація. Ці фактори означають доступ до форму-

вання доходів через об'єкти власності та бізнес-структури, тобто наявність платоспроможного попиту на товари та послуги цих структур, можливість оперувати на ринку та врегулювання конкурентного середовища.

Дедалі більшого значення для ТНК набувають екологічні критерії, що стають критеріями інвестування, зокрема відповідність ESG-вимогам [15] (екологічним, соціальним та управлінським), доступ до «зелених» технологій та ресурсів, екологічні стандарти та вимоги.

Після 2020 року до критеріїв інвестування додалися специфічні фактори, такі як стійкість до пандемічних криз та система охорони здоров'я, рівень цифровізації економіки та держпослуг, кібербезпека та захист даних. Таким чином, можна зробити висновок про наявність прямого зв'язку між цифровізацією та інвестиційною привабливістю економіки, яка є актуальною в даний період розвитку міжнародних економічних відносин.

З огляду на зростання інвестицій в цифровізацію економіки України, можемо спостерігати поступове розгортання цього процесу, що безперечно є позитивним внеском у формування глобальної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості української економіки. Однак показники макроекономічної, політичної стабільності, показники розвитку бізнес-середовища і бізнес-процесів, ефективності управління, платоспроможність населення і обсяг ринку, а також екологічна ситуація в умовах повномасштабних бойових дій на території України створюють значні ризики, що є бар'єрами для підвищення інвестиційної активності ТНК.

Висновки. Цифровізація економіки України є не просто засобом підвищення ефективності, а стратегічною необхідністю та головним фактором формування нових конкурентних переваг на глобальному рівні. Вона забезпечує прозорість економічних відносин, знижуючи корупційні ризики, знижує транзакційні витрати і створює висококваліфікований кадровий потенціал, що є критичним для залучення інвестицій ТНК. Успішна інтеграція України у світові економічні процеси через експорт можлива лише за умов комплексної цифрової трансформації логістики та електронної комерції. Таким чином, цифровізація виступає структурним фундаментом для підвищення як інвестиційної привабливості, так і експортного потенціалу країни, особливо в умовах післявоєнного відновлення.

У довоєнний період цифровізація, експортний потенціал та інвестиції знаходилися у тісному зв'язку одне з одним, на що вказують результати проведеного кореляційного аналізу. Проте у період повномасштабної війни кореляція не спостерігається, натомість є зворотна залежність між цими показниками, що свідчить про вплив потужних неекономічних чинників, які визначають тренди в цій сфері. Для повоєнного відновлення та розвитку економіки України є підстави дотримуватися гіпотези про те, що виявлені спільні тренди досліджуваних процесів відновляться.

Перспективи формування інвестиційної привабливості для ТНК та підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності української економіки можливо пов'язати з післявоєнним відновленням економіки Укра-

їни, пріоритетними сферами якого мають бути житлове та інфраструктурне будівництво, енергетика і екологічні проекти.

Подальші дослідження мають бути сфокусовані на розробці кількісної моделі оцінки впливу різних елементів цифрової інфраструктури (рівень кібербезпеки, швидкість інтернету, проникнення AI) на обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) від ТНК; аналізі та порівнянні успішних кейсів використання цифрових інвестиційних платформ у країнах Центральної та Східної Європи для імплементації їхнього досвіду в Україні; обґрунтуванні механізмів державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері фінансування ключових цифрових інфраструктурних проєктів, критичних для міжнародних інвесторів; дослідженні впливу технологій Web 3.0 (метавесвіт, децентралізовані фінанси) на моделі інвестиційної діяльності ТНК в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батченко Л. В., Рева О. В. Цифровізація економіки країни: тенденції та перспективи. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № 9. С. 12–19.
DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospce-9-2>
2. Башлай С., Яремко І. Цифровізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-48>
3. Бондаренко Д., Калашнікова К. Цифровізація будівельної галузі України: аналіз стану, проблем та перспектив розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-2>
4. Бутенко О. П., Козуб В. О., Малахов В. А. Цифровізація експортної діяльності аграрних підприємств у повоєнній Україні. *Агроекономіка*. 2025. № 14. С. 61–70.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.14.61>
5. Дашко І. М., Михайліченко Л. В. Цифровізація економіки як нова реальність України в умовах сьогодення. *Економічний простір*. 2024.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-43>
6. Кухарик В., Шрамко О. Діяльність ТНК в Україні в умовах війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 1 (18). С. 312–325.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-312-325>
7. Мареніченко В., Рибкіна С. Механізми розвитку науково-технічного потенціалу України в умовах євроінтеграції та процесів міграції. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Секція Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 2 (3). С. 15–19.
DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-1-3>
8. Петкова Л., Лещенко М., Сахно Т. Інвестиційні рішення міжнародних корпорацій в умовах глобальних викликів. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2025. Т. 338. № 1. С. 215–220.
DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-32>
9. Ставицька А., Коваленко А. Можливості реалізації експортного потенціалу України на світовому ринку. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2023. № 1 (80). С. 108–113.
DOI: [10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.108](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.108)

10. Сушкова А. Інвестиційна привабливість України в умовах повномасштабного вторгнення. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. Т. 1. № 15. С. 128–137.

DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0111>

11. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Статистика зовнішнього сектору // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3>

13. Дані InVenture зі стану ринку M&A в Україні за 2019–2024 pp. URL: <https://inventure.com.ua>

14. Україна: від війни до миру та відновлення. Аналітичні оцінки // Центр Разумкова (2025). URL: <https://razumkov.org.ua/images/2025/09/10/2025-monthly-August-RC.pdf>

15. Як відповідати міжнародним вимогам сталого розвитку // Міжнародна торгово-промислова палата (2025). URL: <https://iccwbo.org/uk/business-solutions/services-for-small-business-and-entrepreneurship/grow-your-business-beyond-borders-with-icc-one-click/how-to-meet-international-esg-requirements/>

REFERENCES

Bashlai, S., & Yaremko, I. (2023). *Tsyfrovizatsiia ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv* [Digitalization of Ukraine's economy in the context of European integration processes]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-48>

Batchenko, L. V., & Reva, O. V. (2023). *Tsyfrovizatsiia ekonomiky krainy: tendentsii ta perspektyvy* [Digitalization of the country's economy: trends and prospects]. *Industriia turizmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*, 9, 12–19. <https://doi.org/10.32782/tourismhospce-9-2>

Bondarenko, D., & Kalashnikova, K. (2024). *Tsyfrovizatsiia budivelnoi haluzi Ukrainy: analiz stanu, problem ta perspektyv rozvytku* [Digitalization of the construction industry of Ukraine: analysis of the state, problems and prospects of development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-2>

Butenko, O. P., Kozub, V. O., & Malakhov, V. A. (2025). *Tsyfrovizatsiia eksportnoi diialnosti ahrarykh pidpriemstv u po-voiennii Ukraini* [Digitalization of export activity of agricultural enterprises in post-war Ukraine]. *Ahrosvit*, 14, 61–70. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.14.61>

Dani InVenture zi stanu rynku M&A v Ukraini za 2019–2024 rr. <https://inventure.com.ua>

Dashko, I. M., & Mykhailichenko, L. V. (2024). *Tsyfrovizatsiia ekonomiky yak nova realnist Ukrainy v umovakh sohodennia* [Digitalization of the economy as a new reality of Ukraine in today's conditions]. *Ekonomichnyi prostir*. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-43>

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Kukharyk, V., & Shramko, O. (2024). *Diialnist TNK v Ukraini v umovakh viiny* [Activities of TNCs in Ukraine during the war]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, 1(18), 312–325. <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-312-325>

Marenichenko, V., & Rybkina, S. (2024). *Mekhanizmy rozvytku naukovo-ho-tekhnichnoho potentsialu Ukrainy v umovakh yevrointehratsii ta protsesiv mihratsii* [Mechanisms for the development of scientific and technical potential of Ukraine in the context of European integration and migration processes]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Sektsiia Publichne upravlinnia ta administruvania*, 2(3), 15–19. <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2023-1-3>

Petkova, L., Leshchenko, M., & Sakhno, T. (2025). *Investytsiini rishennia mizhnarodnykh korporatsii v umovakh hlobalnykh vyklykiv* [Investment decisions of international corporations in the context of global challenges]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 338(1), 215–220. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-32>

Statystyka zovnishnoho sektoru // Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#3>

Stavytska, A., & Kovalenko, A. (2023). *Mozhlyvosti realizatsii eksportnoho potentsialu Ukrainy na svitovomu rynku* [Opportunities for realizing Ukraine's export potential in the global market]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, 1(80), 108–113. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.108

Sushkova, A. (2025). *Investytsiina pryvabyvist Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoho vtorhennia* [Investment attractiveness of Ukraine in the context of a full-scale invasion]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*, 1(15), 128–137. <http://doi.org/10.32750/2025-0111>

Ukraina: vid viiny do myru ta vidnovlennia. Analitychni otsinky // Tsentrazumkov (2025). <https://razumkov.org.ua/images/2025/09/10/2025-monthly-August-RC.pdf>

Yak vidpovidaty mizhnarodnym vymoham staloho rozvytku // Mizhnarodna torhovo-promyslova palata (2025). <https://iccwbo.org/uk/business-solutions/services-for-small-business-and-entrepreneurship/grow-your-business-beyond-borders-with-icc-one-click/how-to-meet-international-esg-requirements/>

Стаття надійшла до редакції 20.08.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 04.09.2025 р.